

Gemensamt möte mellan styrgruppen för OpenAccess.se och styrgruppen för Nationella licenser för e-resurser Måndag den 17 okt, 2011, kl. 14-16

Deltagare:

Ordförande: Gunilla Herdenberg, KB

Styrgruppen för OpenAccess.se

Romulo Enmark, Försvarshögskolan

Britta Lövgren, Riksbankens jubileumsfond

Jette Guldborg Petersen, Malmö högskola (ledamot
även i Styrgruppen för nationella licenser)

Mats Ulfendahl, Vetenskapsrådet

Stefan Östholm, KK-stiftelsen

Magdalena Gram, KB

Jan Hagerlid, KB

Aina Svensson, KB

Styrgruppen för nationella licenser för e-resurser

Christer Björklund, Karolinska Institutet

Peter Lindgren, Högskolan i Halmstad

Birgitta Sandstedt, VTI

Annika Sverrung, Chalmers

Catta Torhell, Linnéuniversitet

Lisa Lovén, KB, sekr

Anmälda förhinder:

Ulf Göranson, Uppsala universitet (licenser)

Kjell Jonsson, Umeå universitet (licenser)

Agneta Olsson, Göteborgs universitet (OA)

Erik Sandewall, Kungl. Vetenskapsakademien (OA)

Caroline Sutton, Co-Action Publishing (OA)

Övriga närvarande

Ingegerd Rabow, Lunds universitet, punkt 3,

Författarrättigheter - tilläggsavtal

§ 1 Mötets öppnande, presentation av mötesdeltagare

Ordförande öppnar mötet och hälsar alla välkomna. Alla presenterar sig kort.

§ 2 Kort om prioriteringar och aktuella frågor för respektive styrgrupp

Open Access:

Mot bakgrund av att styrgruppen (ny)startade hösten 2010 har mycket av det inledande arbetet handlat om att formulera strategier och mål. Andra mer aktuella frågor är hur man ska bemöta den kritik mot Vetenskapsrådets OA-policy som kommit från fram för allt kemist-håll, Elseviers hållning när det gäller författarrättigheter och parallellpublicering, inriktning på kommande utlysning och den nationella OA-policyn.

Licenserna:

- Revidering av avtalsprinciperna (bland annat författarrättigheter och krav på ersättning när det gäller publicering av OA-artiklar i så kallade hybrid-tidskrifter)
- Omförhandlingar och nya avtal (alltid aktuellt så här års)
- Valutasäkring av betalningarna
- Diskussion om utvidgad målgrupp, myndighetsbibliotekens möjligheter att avropa BIBSAM-avtalen
- Sluta avtal om en central OA-licens inför 2012

§ 3 Frågor av gemensamt intresse

Nationell Open Access-policy (Jan Hagerlid)

En skrivelse angående nationell policy för Open Access har lämnats in till Utbildningsdepartementet och skickats ut till deltagarna innan mötet. Skrivelsen har tillkommit på eget initiativ från OA-styrgruppen. En företrädare för Utbildningsdepartementet utlovade att man skulle börja formulera en nationell OA-policy redan i november 2009. Nu ville styrgruppen påminna om detta. Alla i OA-styrgruppen har godkänt och i vissa fall gett synpunkter på texten och man har varit nogga med att förankra innehållet hos var och ens huvudorganisation. I maj hade man ett möte med två tjänstemän på Utbildningsdepartementet och för ett par

veckor sen hade man en dragning för SUHF:s styrelse, som också ställer sig bakom skrivelsen. Rent formellt är man dock överens om att det är bäst att KB står som avsändare, med missiv från riksbibliotekarien.

Resultatet är en öppet hållen skrivelse, man kräver inte någon särskild behandling av skrivelsen, utan lämnar över till departementet att bedöma hur det skall hanteras.. Man understryker dock att alla äger sin egen del i det hela och tänkbara åtgärder konkretiseras i en bilaga. En viktig fråga som belyses är den om varför man ska ha en nationell policy (vilket varit något som tjänstemännen på departementet hela tiden återkommit till) och vad den i så fall bör innehålla. Skrivelsen innehåller också sådant som vad Open Access egentligen innebär, att det finns ett EU-krav om policy, vilka vinsterna är (bredare användning av forskningsresultat i samhället etc). Ännu har man dock inte fått något svar från departementet.

Avtal med Open Access-förlag (Lisa Lovén)

Inom licensverksamheten har en arbetsgrupp för en central OA-licens bildats. Målsättningen är att sluta ett centralt avtal med ett OA-förlag inför 2012. Man planerar att kontakta fyra förlag och be om uppgifter om svenska publiceringar under 2010, vilka svenska lärosäten som redan har en licens med respektive förlag samt vilka modeller de kan tänkas erbjuda konsortier. Detta för att sålla fram ett förlag för en 1-årig pilotlicens. Gruppen utgörs av licenshandläggare från både KB och KIB. BioMed Central har varit snabbast med att svara och arbetsgruppen ska träffa dem nästa tisdag under Internationella OA-veckan. De båda styrgrupperna är överens om att just BioMed Central också är det förlag man helst ser en licens med. Idén om att en ur OA-programmets arbetsgrupp borde delta i arbetsgruppen för en OA-licens mottas positivt och OA-styrgruppen lovar att återkomma med förslag på namn snarast. [*Urban Ericson från SLU deltar nu i arbetsgruppen för en OA-licens.*]

Författarrättigheter i licensavtal (Lisa Lovén)

Inte så mycket nytt att berätta, man jobbar på inom licensgruppen och försöker få in skrivelser om rätt till parallellpublicering i varje nytt avtal. På mötet frågar man sig hur många konsortier som egentligen driver detta? På senaste ICOLC (International Coalition of Library Consortia) pratades det om att bilda en "task force" för OA. Denna skulle ta fram kriterier för hur konsortier kan jobba med OA-frågor. Att forskningsfinansiärerna håller en enad front och att man har en nationell

policy för att backa upp sådana här krav är bra, men frågan är hur långt man egentligen kan komma via förlagsförhandlingar som dessa. Bra att vi kan föra fram krav via licenserna, men det är bara *en* yta, fler behövs. Många parametrar som spelar in vid förhandlingarna, svårt att bedöma vad det egentligen kostade i efterhand. Parallellpublicering är ju inte heller någon påtaglig ekonomisk fråga i första hand.

Från styrgruppen för licensernas sida noterades att den strategi som valts av andra stora forskningsfinansiärer (däribland NIH och Wellcome Trust) när det gäller rena samarbeten och upprättade strukturer med förlag för att smidiggöra på författarnivå open access-publiceringar, saknar sin motsvarighet inom Vetenskapsrådet. Sådana samarbetsinitiativ från VRs sida skulle underlätta för svenska forskare och kunde därigenom antagligen bana väg för ökad svensk oa-publicering.

Elseviers policy för parallellpublicering (Jan Hagerlid)

Kort repetition. OA-styrgruppen har i ett uttalande vänt sig emot Elseviers policy och uppmanat dem att ta tillbaka kravet om separata avtal och i stället lösa frågan i samband med förhandlingar om nationella licenser. Elsevier har svarat att de anser att författarrättigheter och licensavtal för tidskrifter inte ska blandas ihop. Parallellpublicering tillåts dock i ”normala fall”, dvs då det *inte* är ett krav från forskningsfinansiären/lärosätet. Man menar sig fortfarande vara i en läroprocess när det gäller avtal med enskilda institutioner. Trots att man lovat lägga ut exempel på avtal har man ännu inte gjort det. Situationen nu orimlig, forskare kommer i kläm mellan finansiärernas OA-krav och Elseviers krav på egna avtal (med embargo). Enligt Jan Hagerlid tycks syftet med Elseviers policy vara att förhindra att fler institutioner och lärosäten ställer OA-krav

Jan Hagerlid lämnar ordet fritt och en livlig diskussion uppstår. För Chalmers, som har det skarpaste OA-kravet bland svenska lärosäten, är läget nu akut, berättar Annika Sverrung. Det fungerar inte att vänta längre. Samtidigt vet de inte hur de ska agera. Ska de bjuda in Elsevier? Ska de ge möjlighet till dispens i enskilda fall? Eventuellt måste Chalmers det för att klara av situationen som uppstått nu. Men vad händer då i förlängningen?

Christer Björklund menar att Elsevier överdramatiserar, men vi måste betänka att förlaget är en stor koloss. De blir nervösa av OA och metadata-krav. De förstår inte riktigt. Vad händer? Är detta att likna vid förlagsverksamhet? Databrunnar och liknande ses som konkurrenter till de egna produkterna. Kanske inte idag, men hur ser det ut i framtiden? Christer menar vidare att vi måste bli tydligare med vad vi vill - vad vill vi åstadkomma och vad vill vi *inte* åstadkomma, förtydliga att vi inte tänker bli förlagens konkurrenter.

Magdalena Gram instämmer med Christer Björklund, förlaget vill ha konkreta motförslag. Gunilla Herdenberg frågar om fler kommer att gå Chalmers väg? *Vågar* någon gå samma väg? Enligt Aina Svensson var det många som planerade att förtydliga sin OA-policy innan vi hamnade i nuvarande länge, men nu vågar man eventuellt inte längre. Det är förståeligt om Elsevier ser ämnesinriktad OA-deponering i databaser som PubMed Central enligt krav från forskningsfinansiärer som konkurrens, men inte fall som Chalmers. Här är det ju knappast frågan om systematisk aggregering.

Vi kan inte ta ansvar för om Elseviers affärer överlever på lång sikt. Det är just här det krockar, menar Christer Björklund. Vi måste vara tydliga i vår dialog med förlaget. Hur mycket vi än kritiserar Elsevier kommer vi just nu ingenstans i diskussionerna. Finns det några missförstånd vi kan radera bort här? Förtydliga att vi inte är ute efter deras intjäning? Detta förklarade vi i OA-gruppens svar till Elsevier, påpekar Jan Hagerlid.

Aina Svensson ställer frågan om vem eller vilka som ska föra diskussionen med Elsevier? Problemet är akut, särskilt för Chalmers, eftersom OA-styrgruppens uttalande om Elseviers policy, inte är ett tillräckligt användbart stöd för dem. De måste börja prata med Elsevier, att backa finns dock inte på agendan. Catta Torhell, hur ska vi då göra för att stötta Chalmers? Rent resursmässigt? Kan KB gå in i ett enskilt fall? Jan Hagerlid svarar att vi först hade tänkt ta detta i licensförhandlingarna, men eftersom avtalet med Elsevier löper 2011-2013, så är det inte aktuellt förrän inför 2014. Minns också att vi fortfarande väntar på Elseviers nästa drag, deras template agreement de skulle skicka. Vi borde åtminstone vänta in detta i någon vecka till innan vi stöter på igen. Chalmers måste prata med prorektor omgående och frågar om de möjligen kan bjuda in Jan till mötet?

Jan lyfter slutligen fram att det är många som protesterat internationellt. JISC har t ex samma strategi som oss. Att så många uttalar sig emot policyn, måste Elsevier väga in, tycker man. Vi vet dock inte vad förlaget svarat andra. Fortsättning följer alltså och de båda styrgrupperna kommer hålla varandra uppdaterade om vad som händer.

Författarrättigheter - tilläggsavtal (Ingegerd Rabow)

Mötestiden börjar löpa ut och Ingegerd Rabow har en snabb genomgång av tilläggsavtal för författarrättigheter. Vi måste hitta en fungerande modell och tilläggsavtal kan vara en framkomlig väg. Man har gjort en svensk översättning av EU-versionen av tilläggsavtal med följebrev samt anpassat dokumenten till svenska förhållanden. Ingegerd redogöra för några invändningar som framkommit, men i princip har man behållit de formuleringar som EU kommissionen rekommenderar. Även en ”disclaimer” om att avtalen inte är obligatoriska.

Jan Hagerlid föreslår att detta läggs ut på OpenAccess-bloggen (och webben). Det är viktigt att stödja och peka på möjligheten att skriva tilläggsavtal, även om det kanske inte är så många som använder sig av denna. En fråga som uppkommer är vad som händer om avtalen modifieras ofta, om enskilda författare hamnar i förhandlingssituation med förlaget? Hur förhåller sig detta till det vi diskuterade nyss angående Elsevier och Open Access? Vilka signaler sänder vi ut? Förhandla inte individuellt, men det är ok på forskarnivå? Aina Svensson tror dock inte att det kommer dit. Detta är ett stöd för forskare som behöver avtal om upphovsrätt. Vissa förlag nämner inte ens detta.

§ 4 Hur går vi vidare?

Det diskuteras hur ofta de två styrgrupperna ska träffas fortsättningsvis. Man kommer överens om att sikta på två gånger om året. Om man börjar med att försöka lägga sina möten på samma datum så blir det lättare att även träffas för ett gemensamt möte. Någon form av expertgrupp för OA-frågor, som stöd för licensgruppen föreslås också. Vidare diskuteras hur konkreta ärenden på respektive styrgrupps agendor, ska kunna skickas iväg till konkreta personer.

Vid protokollet

Lisa Lovén, Kungliga biblioteket
Sekreterare

Justeras

Gunilla Herdenberg, Kungliga biblioteket
Ordförande